

กลองแอว

กลองแอว เป็นกลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลองหลวงแต่ขนาดเล็กกว่าคือประมาณ 1 ใน 4 ของกลองหลวง จึงด้วยหนังข้างเดียว ตัวกลองทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ และไม้แดง เป็นต้น กลองแอวมียี่ห้อเรียกขานต่างกันไป บางแห่งอาจเรียกตามรูปลักษณะที่พบเห็น เรียกตามเสียงที่หูได้ยิน หรือเรียกตามตำนานเล่าขานสืบกันมา อย่างไรก็ตามพอสรุปได้ว่า กลองแอว เป็นชื่อเรียกตามรูปลักษณะที่พบเห็นคือ มีลักษณะคอคอดกึ่งตรงกลางคล้ายสะเอว ซึ่งภาษาล้านนาเรียก “แอว” จึงได้ชื่อว่า “กลองแอว” ซึ่งนิยมเรียกกันในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนชื่ออื่น ๆ เขียนแตกต่างกันดังนี้

กลองตึ่งนง หรือ กลองตึ่งโนง เป็นชื่อที่เรียกตามเสียงเมื่อประ โคมร่วมกับฆ้องใหญ่สลับกับฆ้องหุ่ย และเครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ฉาบใหญ่ กลองตะหลดปด แนนหลวง และแนหน้อย การประสมวงเครื่องดีและเครื่องเป่าดังกล่าว เรียกวงตึ่งนง หรือ ตึ่งนง โดยฟังเสียงกลองแอวเป็นเสียง “ตึ่ง” และเสียงฆ้องโห่ยัง ฆ้องอ้อย เป็นเสียง “นง” หรือ “โนง”

กลองเป็ง หรือ กลองเป็งมง ชื่อนี้นิยมเรียกในเขตจังหวัดลำพูน โดยเรียกตามเสียงที่ได้ยินในลักษณะเดียวกันกับเสียง “ตึ่งนง” เพียงแต่ได้ยินกลองเป็นเสียง “เป็ง” เสียงฆ้องเป็นเสียง “มง”

กลองตกเส้ง หรือ ตบเส้ง เป็นชื่อที่เรียกตามเสียงที่ได้ยินในลักษณะเดียวกันกับกลองตึ่งนง หรือ กลองเป็ง แต่การได้ยินนั้นฟังเสียงเครื่องดนตรีคนละชิ้นกล่าวคือ ได้ยินเสียงกลองตะหลดปดดัง “ตก” หรือ “ตบ” สลับกับเสียงฉาบใหญ่และฆ้องดัง “เส้ง” จึงได้ชื่อว่ากลองตกเส้ง ซึ่งนิยมเรียกกันในจังหวัดลำปาง

กลองอืด เป็นชื่อที่นิยมเรียกกันในจังหวัดแพร่และน่านบางส่วน ที่เรียกอย่างนี้เพราะฟังเสียงกลองที่ดังกังวานยาวนาน หรือที่เรียกเสียงนี้โดยทั่วไปว่า เสียงอืด หรือ เสียงลูกปลาย

กลองห้ามมาร หรือ กลองพระญามาร ชื่อนี้มีที่มาสองประการกล่าวคือ

- ประการแรก ในงานบุญนอกจากจะตีกลองแหวเป็นมหรสพแล้ว ยังเชื่อว่าเสียงกลองจะช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทชกต่อยอันเป็นเหตุการณ์ที่พระญามารบันดาลให้เกิด
- ประการที่สอง เรียกตามความเชื่อที่มีตำนานเล่าขานสืบต่อกันมาว่า ในท้องมหาสมุทรมีพระมหาเถระรูปหนึ่ง บำเพ็ญเพียรบารมีอยู่ชื่อว่า **“อุปลุต”** พระมหาเถระรูปนี้มีอิทธิฤทธิ์มากสามารถปราบปรามมารทั้งหลายได้ ฉะนั้นหากมีงานบุญฉลองศาสนสถานของวัดที่เรียกว่า **“ปอยหลวง”** ชาวบ้านจะพากันไปนิมนต์พระอุปลุตจากท้องมหาสมุทร โดยสมมติเอาก้อนหินจากแม่น้ำลำธารใส่พานแห่ขบวนไปไว้ที่หออุปลุตที่จัดเตรียมไว้ในวัด โดยมีความเชื่อว่าจะสามารถห้ามมารหรืออุปสรรคอันอาจเกิดขึ้นในขณะจัดงานได้ และในการแห่พระอุปลุตนั้น มักนำกลองแหวนี้ไปแห่นำขบวนด้วย จึงนิยมเรียกกันว่ากลองห้ามมาร หรือกลองพระญามาร อีกชื่อหนึ่งด้วย

การประสมวง วงดั่งนง

การประสมวงกลองที่มี กลองแอว เป็นหลักเรียกว่า “วงตั้งนาง” โดยปกติการตีกลองแอว จะบรรเลงร่วมกับเครื่องตีด้วยกันคือ กลองตะโหลดปด สว่า และฆ้อง โดยตีเป็นเครื่องประกอบจังหวะซึ่งกันและกันไปตลอด ในบางโอกาสที่ต้องการความยิ่งใหญ่อลังการ มักนิยมใช้เครื่องเป่าที่มีเสียงดังประกอบด้วย แ่น ซึ่งมีสองเลา ได้แก่ แ่นหน้อย (เล็ก) และ แ่นหลวง (ใหญ่) กระนั้นก็ตามการประสมวงอาจมีการเพิ่มเครื่องประกอบจังหวะไปตามความนิยมของท้องถิ่น ดังนี้

วงตั้งนาง

ประกอบด้วย

กลองแอว 1 ลูก

กลองตะโหลดปด 1 ลูก

ฆ้องโห่ยัง (ฆ้องใหญ่) 1 ใบ

ฆ้องอ้อย (ฆ้องหุ่ย) 1 ใบ

สว่า (ฉาบใหญ่) 1 คู่

แ่นหน้อย 1 เลา

แ่นหลวง 1 เลา

วงเป็งม่ง

ประกอบด้วย

กลองแอว 1 ลูก

กลองตะโหลดปด 1 ลูก

ฆ้องโหม่ง และ ฆ้องหม้อง ประมาณ 3-5 ใบ

ฆ้องโห่ยัง 1 ใบ

ផ្នែកទី ១ ប្រ

สว่า 1 คู่

แนหน้อย 1 เล้า

แนหลว 1 เล

ସେଣ୍ଟେନାଲ୍

ประกอบด้วย

ກຢອງແອວ 1 ລູກ

กลองตะโพน 1 ลูก

ห้องโหรง 1 ใบ

(อาจมีเพิ่ม)

ផ្នែកទី ១ ប្រែ

สว่า 1 คู่

แนหน้อย 1 เล้า

หนึ่ง 1 คู่

ସେନା ସେନା

ประกอบด้วย

กตองแหว 1 ลูก

กลองตะโกลดปด 1 ลูก

น้องโหยง และ น้องโหม้ง ประมาณ 3-5 ใบ

หม้ออ้อย 1 ใบ

แนหน้อย 1 เล้า

แนหลวง 1 เล้า

พานหรือฝ่าง (หม้อไม่มีปุม) 1 ใบ

ฉิ่ง 1 คู่

โอกาสที่ใช้

เดิมกลองแาวอยู่กัับวัด โอกาสที่ใ้แห่จึงมักเป็นเรื่งของงานบุญ เช่น แห่นำขบวนครัวทาน แห่ต้อนรับหัววัดเมื่อมีงานฉลองศาสนสถานของวัดที่เรียกว่า “ปอยหลวง” แห่ประกอบการฟ้อนเล็บ และแห่เป็นมหรสพฉลองงานที่เรียกว่า “อุ้่นงัน” เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการณรงค์เรื่งการส่งเสริมวัฒนธรรมมากขึ้น จึงนิยมนำมาแห่ในขบวนต่าง ๆ รวมถึงการแสดงบนเวทีให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นได้ชม ตลอดจนมีการนำมาประกวดแข่งขันประชันเสียงกันอีกด้วย

แหล่งที่มา :-

สนั่น ธรรมธิ.2550. นาฏดุริยการล้านนา. เชียงใหม่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

